סא א מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כ סמג עשין לג לא עד :
סא ב מיי' פ"ג שם הלכה ה טוש"ע א"ח סי' תצח סעיף יח :
סב ג ד מיי' שם הלי' כ טוש"ע שם סעיף יט :
סג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ :

והא מדקתני סיפא ואם שחטו אין מכסין את דמו מכלל (דרישא) בדאית ליה עסקינן? אלא אמר רבה אפר כירה מוכן לודאי ואין מוכן לספק. מאי טעמא, לא דקא עביד גומא ודאי נמי קא עביד גומא, אלא כדר' אבא הכא נמי כדר' אבא! אלא ספק מאי טעמא דלמא עביד כתישה ודאי נמי נגזור משום כתישה! ודאי כי קא עביד כתישה אתי עשה ודחי את לא תעשה, אימר דאמרינן *אתי עשה ודחי את לא תעשה כגון מילה בצרעת א"נ סדין בציצית דבעידנא דקא מעקר לאו קא מוקים לעשה הכא בעידנא דקא מעקר לאו לא מוקים עשה, הא לא קשיא דבהדי דכתיש קא מכסי *[סוף סוף] יום טוב עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה? אלא אמר רבא אפר כירה דעתו לודאי ואין דעתו לספק, ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור אסור לכסות בו צואה. נהרבלאי אמרי אפילו הכנים עפר לכסות בו דם צפור מותר לכסות בו צואה, אמרי במערבא פליגי בה ר' יוסי בר חמא ור' זירא ואמרי לה רבא בריה דרב יוסף בר חמא ור' זירא חד אמר כוי הרי הוא כצואה וחד אמר כוי אינו כצואה, תסתיים דרבא הוא דאמר כוי הרי הוא כצואה דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור אסור לכסות בו צואה, תסתיים. רמי בריה דרב ייבא אמר כוי היינו טעמא דלא מכסינן גזירה משום התרת חלבו, אי הכי אפילו בחול נמי? בחול אמרי לנקר חצרו הוא צריך. שחט באשפה מאי איכא למימר, בא לימלך מאי איכא למימר? אלא, בחול [אי נמי] מספקא, אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי, ביום טוב אי מספקא מי אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי, תני רבי זירא לא כוי בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה אסור לכסותו ביום טוב. אמר רבי יוסי בר יאסיניאה לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בדקירה אחת אבל יכול לכסותו בדקירה אחת מותר, פשיטא? מהו דתימא נגזור דקירה אחת אטו שתי דקירות, קמ"ל. אמר *) רבה השוחט צפור מערב יו"ט אין מכסין אותו ביו"ט,

*) [יש ספרים דגרסי רב עי' ברא"ש]

גלגל

והא מדקתני סיפא ואם שחטו וכו' · ואם תאמר אמאי לא פריך אי לית ליה פשיטא דאין שוחטין דבמאי יכול לכסות ופירש הקונט' דאי קאי ארישא הוה אמינא דלשחוט ולא לכסייה משום שמחת י"ט אלא אסיפא דקתני אין מכסין אי דלית ליה חדא מהני איצטריך למימר אין מכסין אותו השתא ודאי אין אנו מכסין כב"ה דאסרי אפי' דיעבד בלא דקר נעוץ ספק מבעיא אלא שמע מינה בדאית ליה דודאי מכסין אבל ספק לא והדר קושיא לדוכתין לכסייה כדרב יהודה או באפר כירה: **סוף** סוף יו"ט עשה ולא תעשה אלא אמר רבא וכו' · ותימה דהכא משמע לרבא דאית ליה עשה ולא תעשה מדדחיק נפשיה לשנויי ובפרק במה מדליקין (שבת דף כה: ושם) אמר רבא הוא ולא מכשיריו לבדו ולא מילה שלא בזמנה ורב אשי אמר יום טוב עשה ולא תעשה וכו' משמע דרבא לית ליה ההוא טעמא וי"ל דגמרא דחיק נפשיה לאוקומי מילתא דרבא אליבא דהלכתא די"ט עשה ולא תעשה אע"ג דרבא עצמו לית ליה האי סברא*:

תני ר' זירא לא כוי בלבד אמרו וכו' · וא"ת וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה דהא כסוי דאורייתא דכתיב וכסהו בעפר וי"ל דאין הכי נמי דשב ואל תעשה יש כח בידם* :

והא מדקתני סיפא כו' · כלומר בשלמא אין שוחטין דרישא איצטריך כדקאמרת דלא תימא לשחוט משום כבוד יום טוב בלא כסוי אלא סיפא דקתני אין מכסין אי דלית ליה חדא מהני לכסות מאי איצטריך לאשמועינן, השתא ודאי אין מכסין ספק מבעיא אלא שמע מינה בדאית ליה דלגבי ודאי מכסין ואשמועינן דספק לא וקשיא לן אמאי אין מכסין אי כדרב יהודה אי באפר הכירה: **מוכן לודאי ואין מוכן לספק** · קא ס"ד דהכי קאמר אע"ג דדעתיה לכל מילי הכנסתו מועלת לודאי ואינה מועלת לספק, ופרכינן וכיון דדעתיה עלויה ומשום מוקצה ליכא, ספק מ"ט לא מכסינן משום דקא עביד גומא בתמיה : **אלא כדר' אבא** · ודאי מ"ט שרית כדר' אבא דאמר לעיל מקלקל הוא ופטור עליה : **דלמא קא עביד כתישה** · גרסינן שמא יהו שם רגבים ויכתשם: **ודאי נמי נגזור משום כתישה** · ומשני כיון דרוב פעמים אין צריך לכתוש לא גזור רבנן משום כתישה דאי נמי אתו לידי כך לאו איסורא דאורייתא איכא דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי לא תעשה מלאכה דקיימא לן בפרק קמא דיבמות (דף ד:) עשה דוחה את לא תעשה : **מילה בצרעת** · דכתיב (דברים כד) השמר בנגע הצרעת ותניא בקוצץ בהרתו הכתוב מדבר ותניא בגמרא דאם לא הביא כלי במסכת שבת (קלג:) ימול בשר ערלתו אפי' במקום בהרת יקוץ : אי נמי ציצית בכלאים דכתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז וסמיך ליה גדילים תעשה לך דבשעת מילה או בשעת לבישת הטלית מעקר לאו ומקיים עשה אבל עשה זה כשהוא כותש עובר בלאו, והעשה אינו מקיים עד שיכסה : **עשה ולא תעשה הוא** · דכתיב (ויקרא כג) ביום הראשון שבתון דמשמע שבות : **ואין דעתו לספק** · הלכך איסור מוקצה איכא והוא הדין לדרב יהודה : **ואזדא רבא לטעמיה** · דאמר מי שדעתו לודאי לא רמי אנפשיה לאזמוני למידי דספק : **הכנים עפר לכסות בו צואה** · ביום טוב שיש לו תינוק וירא שמא יטיל רעי ביו"ט לפניו : **מותר לכסות דם צפור** · שיש לו לשחוט ביום טוב דכיון שהזמינו לספק כל שכן לודאי : **אסור לכסות בו צואה** · אם יש לו תינוק קטן והטיל צואה ביום טוב מאי טעמא דם צפור ודאי היה לו שישחוט ויהא צריך כסוי אבל הצואה ספק הוא אם יארע במקום המאוס לו ודעתו לודאי ולא לספק: **מותר לכסות בו צואה** · כיון דאזמניה אזמניה דהא נמי קרוב לודאי : **נהרבלאי אמרי** · בסנהדרין (דף יז:) מפרש דהוא רמי בר ברבי : **כוי הרי הוא כצואה** · המכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם כוי דזה וזה ספק: **וחד אמר אינו כצואה** · והמכנים עפר לכסות צואה אסור לכסות בו דם כוי דכוי לגבי צואה כספק לגבי ודאי דצואת תינוק שכיחא וקרובה לודאי : **תסתיים דרבא הוא דאמר** · צואה כספק וכוי מותר בהזמנת צואה : **דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור דם צפור אסור לכסות בו צואה** · אלמא ספק הוא: **משום התרת חלבו** · דאי שריא לכסוייה אתי למימר חיה הוא : **בחול אמרי לנקר חצרו כו'** · הרואה אומר לא מפני שטעון כסוי אלא כדי לנקר חצרו מכסהו : **לא גרסינן וליטעמיך אלא הכי גרסינן בא לימלך מאי איכא למימר** · מי שיש לו כוי ובא לימלך לחכמים אם צריך לכסותו ובחול והם מורים לו שצריך כסוי : **מאי איכא למימר** · איהו גופיה אתי למימר חיה הוא דהא מצרכו ליה כסוי : "אלא" לא גרסינן : **בחול אי נמי ספקא הוא כו'** · כלומר בחול זה שהורוהו לכסות לא מחזיק ליה בחיה ודאית, דמימר אמר: אי נמי מספקא להו לרבנן אי חיה אי בהמה אמרי ליה זיל טרח וכסי" כו' אמרי ליה גר' : **לא כוי בלבד אמרו** · דאין מכסין ביום טוב דדין הוא שלא יכסוהו שמא בהמה היא וטרח טרחא דלא מצוה ואפילו באפר הכירה: **אלא אפי' שחט כו'** · דאיכא חד דטעון כסוי אפי' הכי אין מכסין משום דקא טרח נמי בשל בהמה : **פשיטא** · דהא לא טרח בשביל בהמה מידי : **אין מכסין אותו ביו"ט** · דהיה לו לכסות מבעוד יום ומשום אמנועי משום שמחת יום טוב ליכא דמשום דלא מכסי דם לא מתסר לאכול בלילה :

גלגל

רבינו חננאל

הדם *) ודייקינן סיפא מדקתני אם שחטו אין מכסין את דמו מכלל דאית ליה במה לכסות. ופריק רבה אפר כירה מוכן הוא לכסות בו דם של ודאי ולא דם של כוי שהוא ספק חיה. מ"ט דלמא אתי למעבד כתישה אי הכי ודאי נמי נגזור דלמא אתי למיעבד כתישה ודחינן ודאי אפילו אי עבד כתישה שרי. מ"מ אתי עשה דושמחת בחגך ודחי את לא תעשה כל מלאכה. ואקשינן אימור דאמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה כגון מילה בצרעת או סדין בציצית דבעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה. לאו בצרעת מנין דכתיב השמר בנגע כו' וכל השמר לאו הוא ובקציצת הצרעת בערלה מתקיימת המילה וביום השמיני ימול בשר ערלתו שהוא עשה אבל הכא בעידנא דעקר ליה לאו דלא תעשה כל מלאכה וכתישה היא מלאכה בעצמה לא מקיים עשה דכיסוי. ופרקינן הא ל"ק בהדי דכתיש מכסה כלומר שוחט וכותש והדם שותת סביבות הדקר ואקשינן עוד מכדי י"ט עשה ולא תעשה הוא כלומר עשה שבתון ולאו כל מלאכת עבודה לא תעשו **) ושמחת יו"ט עשה בלבד הוא ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ופרקינן אלא אמר רבא לעולם כשיש לו אפר כירה וכיוצא בה מידו הני מוכנין הן לודאי מ"מ דדעתו לודאי ולו הכינן ואין דעתו לספק לפיכך אין מכסין בו דם הכוי באפר הכירה ואזדא רבא לטעמא דכל מידי דדעתיה עליה ולו הכינו שרי. דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור. מ"מ דהא לנקות החצר בעי כ"ש הכא דאינון תרתי ניקוי ומצות אבל הכניסו לכסות בו דם צפור אסור לכסות בו צואה נהרבלאי אמרי כו' ופשוטה היא. רמי בריה דרב ייבא אמר כוי היינו טעמא דלא מכסין גזרו גזירה מפני הרואה שאם תתיר לו לכסות דם הכוי ביו"ט הרואה אומר ודאי חיה היא ויתיר חלבו · וא"ת בחול נמי? בחול ליכא למיחש בהאי מלתא דאמרי ספק הוא ומפני הספק אמרו רבנן טרח וכסה אבל ביו"ט מספק לא אמרו טרח וכסה שמצוה הבאה בעבירה היא הלכך לא גזרינן כסוי דם הכוי בחול. תני ר' חייא לא כוי בלבד אמרו אלא שחט בהמה חיה ועוף ונתערב דמן אסור לכסותן ביו"ט ואם יכול לכסות כל הדם של אלו בדקירה אחת מותר ולא גזרינן דקירה אחת אטו ב' דקירות. אמר רבה שחט צפור מעיו"ט ופשע ולא כסהו אין מכסהו ביו"ט. שכל דבר שאפשר לו לעשותו מערב יום טוב ולא עשאו אינו דוחה את יום טוב.

גלגל

---

*) נראה דחסר כאן וצ"ל ובעינן דלא מיבעיא קאמר וכו' ותו דייקינן מסיפא וכו'. **) לכאורה נראה פסוק דהך עשה דקאמרינן דדחי לנ"ת היינו עשה דכיסוי הדם וכמו שפרש"י ודברי רבינו צ"ע ועוד דא"כ בספק נמי איכא עשה זו ומצוה ליישב.

נ"א רבא

שבת קלג: כתובות מ.

[שבת כה.]

[עי' תוס' שבת כה: ד"ה ולא]

[יבמות ג.]

[לכסות בו כצ"ל]

ס"א ברוכי וכ"ה בערוך

נושא

מחלוקת

△ טעמים שלא מכסים דם כוי ביו"ט

(מקור)

קושיות

▽ תשובות

תת נושא

מי שמכין לצורך ודאי האם זה נחשב גם כהכנה לצורך ספק

צורך	הכנה
לכיסוי דם צפור	ודאי
כוי	ספק
צואת תינוק	מה?